

Керимова Н.*

МАНІПУЛЯТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІД ЧАС МЕРЕЖЕВИХ РЕВОЛЮЦІЙ

Зараз суспільство вже знаходиться під впливом надлишку інформації – вона неструктурована та невідсортована і в такому вигляді не є джерелом знань. Таким чином новими суспільними лідерами стають експерти та науковці, для яких маніпулювання інформацією може перетворитись у вигідний бізнес. Новий нетеоократичний порядок світу розділить соціум на еліту та пролетаріат, при чому останній буде представлений «консьюмератом» або інформаційними споживачами. Ця еліта буде контролювати наміри, плани, знання, погляди та думки, тобто ментальні репрезентації, тим самим контролюючи свідомість та підсвідомість своєї аудиторії, як відомо «тільки деяка частина глядацької та слухацької аудиторії зберігає мінімум автономії та незалежності у користуванні інформацією, яку вона одержує через ЗМІ». Хоч влада медіа й є досить символічна, але вона має здатність переконувати у тому сенсі, що в деякій мірі вона може впливати на розум читача і глядача, але прямо не контролює їхні.

Ось тут і вступають на сцену психологічні технології. Сучасний розвиток науки і техніки підійшов до такого рівня, коли створена реальна можливість масового розповсюдження новітніх технологій, що дозволяють застосовувати засоби і методи для прямої і непрямой дії на нервову систему людини з метою зміни її функціонування. Потенційно виникає велика соціальна небезпека застосування технологій штучної зміни поведінкових реакцій людини, впливу на свободу її волевиявлення, а також дії на стан здоров'я людини, груп людей і різних контингентів населення.

Зрозуміло, наскільки широкими стають можливості навіювання особі при усуненні критики свідомості, тобто при введенні інформації безпосередньо в несвідому сферу психіки, так само як і на свідомому рівні через використання маніпулятивних психологічних технологій.

Нас в першу чергу цікавлять різні види системного впливу на індивідуальну і масову свідомість. Таких впливів достатньо багато. Це може бути і стаття в газеті, і виступ відомого політика, і порада авторитетної людини. Все це випадки того, як інформація впливає на прийняття нами рішень. В період же конфліктів технології психологічного впливу набувають першочергового значення, адже контроль та домінування в інформаційній сфері дає суттєві переваги як у віртуальному, так і в реальному просторі.

Яскравим прикладом використання маніпулятивних технологій стають арабські революції. Адже маніпулювання свідомістю можливо тільки завдяки контролю за інформацією і комунікацією, які визначають установки, уявлення, правила і зразки людської діяльності. Маніпулювання пов'язано з цілеспрямованим створенням та спотворенням інформації. При цьому особливу роль відіграє символізація інформації, яка безпосередньо пов'язана зі створенням «уявних світів». Особливу роль у формуванні цієї інформації відіграли Інтернет та соціальні мережі.

* студентка 4 курсу спеціальності «міжнародна інформація» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: доц. Белоусова Н.Б.

Наприклад, революція в Єгипті була організована через соціальні мережі і мікроблоги та почалася зі створення антиурядових груп у Facebook, що закликали до найперших протестів у Каїрі, а через те, що у мережі Facebook, через яку звучали антиурядові заклики, значилися сотні тисяч користувачів, ми можемо спостерігати процес навіювання.

Саме в цих мікроблогах та соціальних мережах ми можна простежити інформаційний вплив, пов'язаний з активним застосуванням наступних прийомів:

- Універсальні вислови, істинність яких у принципі не є доведеною, справжньою, але які всім зрозумілі та відомі;

- Генералізація, розширення узагальнень («завжди», «вічно», «постійно» - маркери цього прийому);

- Маскування під пресупозиції (неявні допущення);

- Невизначений рефлексорний індекс («є думка ...»);

- Множення імен, дій, ситуацій;

- Комунікативний саботаж;

- Двозначність;

- Заміщення суб'єкта дії;

- Підміна нейтральних понять емоційно-оціночними;

Через те, що ці Інтернет ресурси базуються виключно на суб'єктивних, емоційних закликах, вони набувають масового характеру. Все це дозволяє здійснити трансформацію реакцій аудиторії, її самооцінки, напрямків саморефлексії та ціннісних орієнтацій. Дані технічні прийоми націлені на створення ілюзії взаєморозуміння, взаємоотожнення, на формування інформаційних факторів, за допомогою яких легко керувати реакціями будь-якої аудиторії, формуючи відносини ілюзорних залежностей.

Таким чином ситуація в Єгипті, коли 25 січня почалися антиурядові акції протесту, які переросли в масові заворушення, загинули, щонайменше, 300 чоловік, близько 5 тисяч отримали поранення, стає доволі прогнозованою. Для повалення режиму Мубарака єгиптянам знадобилося 18 днів.

Як висновок, хотілося б зазначити, що сучасне суспільство неможливо уявити без комунікаційних актів маніпулятивного характеру. Виробництво і тиражування ідей важливо так само, як і виробництво об'єктів споживання і засобів виробництва.

Література

1. Бебик В.М. Менеджмент виборчої кампанії: ресурси, технології, маркетинг: навч.-метод. посіб. - К.: МАУП. - 2001, - 216 с.
2. Грачев Г.В., Мельник И.К. Манипулирование личностью: организация, способы и технологии. - М.: ИНФРАН. - 1999.
3. Маніпуляція свідомістю. //Незалежний культурологічний часопис «І». - 2003. - №30.
4. Мотузенко Б.І. Маніпуляції як соціальна технологія. //Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. – Випуск 4, Київ – Запоріжжя - Одеса. - 2000. - С. 111-124.
5. Ожеван М. Маніпулятивні стратегії. //Підприємництво в Україні. – 2001. -№9. - С. 26-27.
6. Побокін М. Маніпуляційні впливи в системі політичних технологій. //Школа політичної аналітики //www.spa.org.ua.
7. Слободянюк Е. Виборчі технології для «чайників» і не тільки. //Нова політика. - 2000. - №2. - С. 44-46.